

*Hiçbir şeye ihtiyacımız yok,
yalnız bir şeye ihtiyacımız vardır;
çalışkan olmak.*

K. Atatürk

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne na-mahrem eli;
Bu ezanlar-ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedi, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder varsa taşım;
Her cerihamda, İlahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerred gibi yerden na'şım!
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki, başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Mehmet Akif ERSOY

SUNUŞ

Sevgili öğrenciler!

Hayatınızın bir dönüm noktası olan, ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavlarda başarılı olmak için özveri ile çalıştığınızı biliyoruz. Çalışmalarınızda sizi en çok yorduğunu düşündüğünüz ve gözünüzde büyüttüğünüz edebiyat sorularının çözümüne ilişkin kaynak soru bankası arayışı içinde olduğunuz gerçeğinden yola çıkarak bu kitabı hazırladık.

Bu kitapta her konu testinden önce o konu ile ilgili o bölüme ait ÖSYM tarzı örnek edebiyat sorularına ve bir sorunun nasıl çözüleceğine ilişkin konu özetli çözümler bulunmaktadır. Böylece sizler ÖSYM sorularına aşina olacak hem de bu soruların nasıl çözüleceğine dair bilgiler edinerek kendinize olan güveniniz artacaktır. Amacımız, sizin edebiyat sorularına olumlu yaklaşmanızı sağlamak ve aslında bu soruların çözümünün sanıldığı kadar zor olmadığını göstermektir.

Kitabımızda 7 bölüm bulunmaktadır. 7. bölüm **Eser-Yazar Bilgileri ve Eser Özetleri**'nden oluşmaktadır. Kitabımızda bulunan soruların tamamı ÖSYM'nin son yıllarda ağırlık verdiği yeni nesil sorulardan oluşmaktadır.

%100 Edebiyat Soru Bankamız, 1097 sorudan oluşmaktadır ve tamamı video çözümlüdür. Kitabımızdaki soru çeşitliliğinin ve zorluk derecesinin ÖSYM standartlarında olduğunu ve başka bir edebiyat soru bankası çözümlerine gerek kalmadığını göreceksiniz.

Kitabımızın size başarı getirmesi temennisiyle...

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: Giriş.....	5
2. Bölüm: Şiir.....	29
3. Bölüm: Öyküleyici Metinler (Hikâye, Roman, Masal/Fabl, Destan/Efsane.....	121
4. Bölüm: Tiyatro.....	199
5. Bölüm: Öğretici Metinler.....	221
6. Bölüm: Sözlü Anlatım.....	255
7. Bölüm: Eser-Yazar Bilgileri / Eser Özetleri.....	259
Cevap Anahtarı.....	289

BÖLÜM: 1

**EDEBİYATIN
GÜZEL SANATLARLA
İLİŞKİSİ**

ÖSYM Soru Tipi

Yazar, son yapıtında bir adam ve ailesinin Adana'dan İstanbul'a göç ettikten sonra yaşadığı hüznü dolu olayları kurmaca hâlde anlatırken zorunlu göçün insan ve toplum hayatı üzerindeki yıkıcı etkilerini sezdirmeye çalışmıştır.

Buna göre yazarın son yapıtı edebiyatın aşağıdaki bilimlerden hangisiyle ilişkisine örnek gösterilebilir?

- A) Psikoloji
- B) Tarih
- C) Coğrafya
- D) Felsefe
- E) Sosyoloji

Konu Özetli Çözüm

Kişiyi ait duygu ve düşünceleri kendine has bir anlatımla yazılı ve sözlü olarak dile getiren edebiyatın konusu, insan ve dünya gerçekleridir. Edebiyat, insanları etkilemeyi amaçladığı ve insanlara inandırıcı gelmek istediği için bilimle yakın bir ilişki içindedir. Mesela edebiyatın en önemli ilişkisi tarihtir. Bir metin; yeri geldiğinde yazıldığı dönemi anlatmakta, yeri geldiği zaman yaşanmış bir olaydan etkilenmektedir. Edebî eserlerde mekân da çok önemli bir unsurdur. Eser; kimi zaman belli bir yere bağlı olarak yazılmakta, kimi zaman da bir bölgeyi tanıtmaktadır. Bu da edebiyatın coğrafya bilimiyle ilişkisini göstermektedir. İnsanı tüm yönüyle inceleyip tanıtan eserler de edebiyat - psikoloji ilişkisini göstermektedir. Bu eserlerde geniş ruh çözümlenmeleri bulunmaktadır. Maddeyi ve yaşamı, varoluşu anlatan edebî eserler de edebiyat - felsefe ilişkisini örneklemektedir. Bireylerin birbiriyle ve toplum ile ilişkisi, toplumsal olaylar sosyolojinin konusudur. Soruda yer alan öncülde yazarın, yapıtında bir toplumsal olayı ele alıp anlattığı belirtildiği için yapıt, edebiyatın sosyoloji ile ilişkisine örnek gösterilebilir.

Cevap: E

Edebiyatın Bilimle ve Güzel Sanatlarla İlişkisi

1. Aşağıdakilerden hangisi "Edebiyat nedir?" sorusuna verilecek cevaplardan biri **değildir**?

- A) Kişinin duygu ve düşüncelerini kendine özgü bir dil kullanılarak estetik kurallar çerçevesinde yazılı veya sözlü olarak dile getirmesidir.
- B) Bir çağda, bir dilde meydana getirilmiş sözlü ya da yazılı, sanat değeri taşıyan yapıtların bütünüdür.
- C) Amacı okuyucuya birtakım öğeleri öğretmek olan, arka planda okuyucuya estetiği ve güzelliği aşılayan bir bilim ve güzel sanat dalıdır.
- D) Estetik amaçlı oldukları kabul edilen sözlü veya yazılı yapıtların bütünüdür.
- E) Olay, duygu, düşünce ve hayalleri dil aracılığı ile estetik bir biçimde ifade etme sanatıdır.

2. (I) Edebiyatı edebiyat yapan, dil ve üslup olduğu gibi aynı zamanda estetik ve güzelliştir. (II) Bu özelliklerin her ikisi de okuyucuya ve yazara göre değişkenlik göstermektedir. (III) Aslında edebiyatta içerik oldukça önemlidir içeriğin nasıl işlendiği çok önemsenmez. (IV) Edebiyatın diğer sosyal bilimlerden farkı; yaratıcı olması, öznelliği ve kurmacalıdır. (V) Edebiyat tarihinin oluşturulması açısından da edebiyat bilimi oldukça önemlidir.

Edebiyat ile ilgili bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Edebiyat ile ilgilenen bir sanatçı, aşağıdaki güzel sanat dallarından hangisiyle ilgili bir araştırma yaparsa "İşitsel (Fonetik) Sanatlar" başlığının dışına **çıkamamış** olur?

- A) Tiyatro B) Dans C) Fotoğraf
D) Heykel E) Müzik

4. Güzel sanatlar kullanılan malzemeye göre geleneksel olarak işitsel (fonetik), görsel (plastik) ve dramatik (ritmik) olarak sınıflandırılmıştır. Ancak bu sınıflandırma, bazı sanat dallarının sınıflandırılmasını zorlaştırdınc günümüzde çağdaş sınıflandırma geliştirilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde çağdaş (modern) sınıflandırma yöntemine göre bir değerlendirme yapılmıştır?

- A) Roman, hikâye, şiir dil sanatları adı altında sınıflandırılmıştır.
- B) İnsanlar; ilk çağlardan beri taş, kil, boya, ses vb.leri yoluyla kendilerini ifade etme yolunu seçmişlerdir.
- C) Ritmik sanatlar, hareketi biçimlendirir ve tiyatro, opera ve bale gibi sanatları kapsar.
- D) Plastik sanatlar, maddeyi biçimlendirdiği için hat, minyatür bu sanatlar içinde yer alır.
- E) Sesin ve sözün biçimlendiği müzik ve edebiyat fonetik sanatlar içinde değerlendirilir.

5. Orhan Kemal, diğer romanlarında olduğu gibi *Bereketli Topraklar Üzerinde* adlı romanında da Çukurova'da pamuk tarlalarında çalışan işçilerin, köylülerin, ekme parası için ömürlerini heder eden insanların ve köylülerin dramlarını anlatmıştır. Kısaca romandaki bereketli topraklar, Çukurova'dır. Bu roman; Çukurova'da yaşayan insanların, yakın yörelerden buraya mevsimlik işçi olarak gelen işçilerin, toprak ağalarının toplumsal ve ekonomik yapısını dile getiren bir roman olmuştur. Karşılıklı konuşmalara bol bol yer verilen romanda, köyden ayrılıp şehre göç eden İlahsızın Yusuf, Köse Hasan ve Pehlivan adlı üç arkadaşın başından geçenler anlatılmıştır.

Bu parçada sözü edilen eser, edebiyatın aşağıdaki bilimlerden hangisiyle ilişkisine örnek gösterilebilir?

- A) Psikoloji B) Coğrafya C) Sosyoloji
D) Tarih E) Felsefe

6. Arapça "edep" sözcüğünden kaynaklanan "edebiyat" sözcüğü, başlangıçta farklı anlamları olsa da daha sonra söz söyleme ve ifadeyle ilgili her türlü etkinliğin adı olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen addır. Edebiyatta asıl olan edebî metindir. Çünkü edebiyatla ilgili her türlü etkinliğin merkezinde edebî metin bulunur. Edebî metin kendine özgü dili, gerçeklikle olan dolaylı ilgisi, estetik zevk vermesi, çok anlamlılığı kendine özgü anlatım formlarına sahip olması gibi birçok özelliğe sahiptir.

Bu parçadan,

- I. Edebî metinler hemen her yönüyle insani öğelerle donanmıştır.
- II. Edebî metinler gerçekliği doğrudan aktarmaz.
- III. Edebiyat, dille gerçekleştirilen tüm güzel sanat etkinliklerinin genel adıdır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. I. Bir insanın yalnız kalışını ve yalnızlığın o insan üzerindeki etkilerini ele almış bir roman, edebiyatın ---- ile ilişkisi-ne güzel bir örnektir.
- II. Kurtuluş Savaşı esnasında bir ailenin verdiği büyük mücadeleyi anlatan bir hikâyeye, edebiyatın ---- ile ilişkisini başarıyla yansıtmaktadır.
- III. Varoluş sorunlarıyla mücadele eden ve varlığını anlamlandırmaya çalışan insanları anlatan bir eser, edebiyatın ---- ile ilişkisini başarıyla göstermektedir.

Yukarıda boş bırakılan yerlere sırasıyla getirilecek kavramlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) sosyoloji - tarih - psikoloji
B) psikoloji - tarih - felsefe
C) felsefe - sosyoloji - psikoloji
D) psikoloji - coğrafya - felsefe
E) sosyoloji - felsefe - psikoloji

Edebiyatın Bilimle ve Güzel Sanatlarla İlişkisi

8. Aşağıdakilerden hangisinde bilgi yanlış yapılmıştır?
- A) Edebiyat ile bilim arasındaki ilişkinin en temel nedenlerinden biri dilin, iki alanın da ortak ögesi olmasıdır.
- B) Güzel sanatlar, sanatçının kullandığı malzemelere göre sınıflandırılmaktadır.
- C) Bilimde doğruluk, sanatta güzellik aranmaktadır.
- D) Edebiyat; ele aldığı konuları sezdirici, duyurucu ve ilgi çekici bir metotla işlemektedir.
- E) Bir edebî eser; gerçeklikten tamamen kopuk, baştan sona kurgulanmış bir yapıttır.
9. Edebî eserlerdeki olaylar belli mekânlarda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla edebî eserler, ortaya çıktıkları mekânları yansıtmaktadır. Ayrıca bazı edebî eserler, belli bir coğrafyayı tanıtmak amacıyla da yazılmışlardır. Bu eserler, edebiyatın coğrafya ile ilişkisini örnekleyen eserlerdir.
- Buna göre aşağıdaki eserlerden hangisi edebiyat - coğrafya ilişkisini örneklemektedir?**
- A) Tarık Buğra'ya ait *Küçük Ağa*
B) Göktürklere ait *Orhun Abideleri*
C) Evliya Çelebi'ye ait *Seyahatname*
D) Recaizade Mahmut Ekrem'e ait *Araba Sevdası*
E) Mehmet Rauf'a ait *Eylül*
10. Aşağıdakilerden hangisi ayrıç içindeki ifadeyle ilişkilendirilemez?
- A) Bir ulusun bilinen ilk ürünlerinden itibaren bütün edebî eserlerini, yazarlarını, edebî türleri ve edebiyat dönemlerini inceleyen ve yorumlayan bilim dalıdır. (Edebiyat Tarihi)
- B) Ulusların ya da toplulukların birbirleriyle olan ilişkilerinin savaşlarının, uygarlıklarının edebî metin içerisinde yer almasıdır. (Edebiyat - Tarih ilişkisi)
- C) Kültür; gelecek zamanlara dil aracılığıyla, dille oluşturulmuş edebiyat ürünleriyle aktarılır. (Dil - Kültür ilişkisi)
- D) Edebiyat ve müzik gibi sanatlar; sese, söze biçim veren sanatlardır. (Görsel Sanatlar)
- E) Edebiyat, genel anlamda insanla ilgili olan her şeyle ilgilanmaktadır. (Edebiyatın Konusu)

Metinlerin Sınıflandırılması

ÖSYM Soru Tipi

(I) Molivas Bölgesi; adanın en kuzeyinde kalan, Assos - Behram'ın karşısındaki bölgedir. (II) Burası, adanın en tatlı, mavi ile yeşilin birbiriyle sarmaş dolaş olduğu, sahilin nazlı nazlı salındığı yerleşim yerlerinden bir tanesi. (III) Evler, taş ve ahşap yapıda. (IV) Alaçatı'yı anımsatan ama sahil boyunca uzanan birçok lokanta, kahve ve minik mağazalardan oluşan bir liman caddesi mevcut. (V) Bölge, denize dik uzanan bir bölge üzerine kurulmuş.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi sanatsal bir metinden alınmış olabilir?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

Konu Özeti Çözüm

Bir iletişim aracı olan metin; bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan sözcükler bütünüdür. Metinler; amaçlarına, hitap ettikleri kitleye, anlatım biçimlerine ve gerçeklikle ilişkilerine göre "öğretici" ve "sanatsal" metinler diye ikiye ayrılmaktadır. Öğretici metinler; okura bilgi vermek amacıyla yazılan, nesnel bir anlatımın yapıldığı, açıklayıcı ve tanımlayıcı anlatım türlerinin kullanıldığı metin türleridir. Felsefi, tarihî ve bilimsel metinler; gazete çevresinde gelişen makale, eleştiri, haber yazısı, röportaj gibi metinler ile gezi yazısı, anı, biyografi, mektup gibi kişisel hayatı konu alan metinler öğretici metinlerdir. Sanatsal metinlerde ise sezdirme ve hisettirme ön plandadır. Okuyucuya estetik zevk vermek amaçlanır. Öyküleyici ve betimleyici anlatımın ağırlıkta kullanıldığı bu metinlerde çok anlamlılık vardır. Coşku ve heyecanı dile getiren şiir; destan, masal, manzum hikâye, fabl, roman gibi anlatmaya bağlı metinler; trajedi, komedi, dram, Karagöz, orta oyunu, meddah gibi göstermeye bağlı metinler sanatsal (edebî) metinlerdir. Sorudaki parçaya bakıldığında II. cümle dışındaki tüm cümlelerde nesnellik söz konusuysen II numaralı cümlede çağrışımlı, sanatlı bir anlatım yapıldığı görülmektedir.

Cevap: B

1. Bir yazıyı şekil, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimeler bütününe “metin” denir. İnsanlarda estetik zevk uyandırmak amacıyla yazılmış metinler de “edebî metin” olarak adlandırılmıştır. Zamanla bilim, edebiyat gelişmiş ve buna bağlı olarak da pek çok türde metin yazılmıştır. Bu metinlerin ortaya çıkması da metinlerin sınıflandırılması sonucunu doğurmuştur. Bu sınıflandırmayla beraber metin türlerinin birbirinden ayrılması ve anlaşılması kolaylaşmıştır. Metinler; anlatım türlerine, gerçeklikle ilişkisine, yazılış amacına göre gruplandırılmıştır. Buna göre de metinler öğretici ve sanatsal metinler olarak ikiye ayrılmıştır.

Bu parçadan metinlerin sınıflandırılması ile ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

- A) Anlatım biçimleri ve yazılış amacı metinlerin sınıflandırılmasında kullanılan ölçütlerdir.
B) Metinlerin sınıflandırılması metin türlerinin kolayca anlaşılmasını sağlamıştır.
C) Metinlerin gerçeklikle ilişkisi sınıflandırmada etkili olmuştur.
D) Toplumsal olayların etkisiyle ortaya çıkmıştır.
E) Metinlerin ortaya çıkması, sınıflandırmayı gerekli kılmıştır.

2. **Sanatsal metinlerin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

- A) Gerçeklikten yola çıkan bir kurmaca oluşturmak
B) Yargıları kanıtlamak zorunda olmak
C) Öyküleyici ve betimleyici anlatım türlerini kullanabilmek
D) Okuyucuda edebî zevk uyandırmayı amaçlamak
E) Söz sanatlarına ve kapalı anlatıma yer verebilmek

3. Galyum; cıva, kalay ve gümüş metallere benzeyen, ilginç özellikleri olan bor grubu elementlerinden biridir. Bir galyum parçası ele alındığında hemen erir ve cıva gibi olur. Zehirsiz olduğu için cıva ile yapılamayan şakalar için rahatlıkla kullanılabilir. Yutulmadığı sürece insan vücuduna zararı olmayan galyum, birçok metalle âdeta savaşıyor. Alüminyum başta olmak üzere bazı metalleri kızgınlaştıran özelliğiyle dikkat çekiyor. İnternet dünyasında meşhur “alüminyum eritme” videolarının başaktörü olan galyum, sihirbazların eğip büktüğü materyallerin de ham maddesi aynı zamanda.

Bu parçanın bir öğretici metinden alındığı söylenirken aşağıdakilerden hangisi bu duruma bir ölçüt olarak gösterilemez?

- A) Yazılış amacı
B) Sözcüklerin gerçek anlamlarına yer verilmesi
C) Dil kurallarına uyulması
D) Kullanılan anlatım biçimi
E) Gerçeğin nasıl aktarıldığı

Metinlerin Sınıflandırılması

	Öğretici Metin	Sanatsal Metin
I.	Bilgi vermek amaçlıdır.	Okuyucuya estetik zevk vermek amaçlıdır.
II.	Açıklayıcı, tartışmacı anlatım türleri kullanılır.	Öyküleyici, betimleyici anlatım türleriyle yazılır.
III.	Üslup kaygısı vardır.	Üslup kaygısı yoktur.
IV.	Gerçeklik doğrudan aktarılır.	Gerçeklik dolaylı aktarılır.
V.	Söz sanatları kullanılmaz.	Söz sanatları kullanılır.

Bu tablodaki karşılaştırmaların hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki parçalardan hangisi sanatsal bir metinden alınmış olabilir?**

- A) Bekçiler, gece kartalları olarak bilinir. Emniyet teşkilatına bağlı gece kolluk görevlileridir. Kolluk güçlerinin silahlı yardımcı personelidir. Bekçilik; Mayıs 2007 tarihinde ani bir kararla kaldırılmış, dokuz yıl sonra yani Mart 2016'da tekrar mahallelerde bekçiler görevlendirilmiştir.
- B) Çocuklar alanda çift kale oynuyorlardı. Top koşturdu, caddeye geldi. Nizamettin Bolayır durdu, çocuklar alkışladılar. İkisi “Nizam Amca penaltı, Nizam Amca penaltı” diye marş tutturdular. Nizamettin Bolayır güldü. Topu aldı, yürüdü. Penaltı yerine koydu. Baktı, direklerin arasında yine file yok. Fileyi havalandırmayınca penaltının keyfi mi olur?
- C) Kahvaltı sofralarının vazgeçilmez ve sağlıklı yaşamın temel besinlerinden biri olan yumurta, en çok tüketilen gıda maddelerinin başında geliyor. Yüksek besin değeri ve protein içeriği ile doğru tüketildiğinde sayısız faydası var. Ancak seri üretimin ve kimyasal tarım ilaçlarının birer kural hâline geldiği 21. yy.da yumurtanın faydaları eskisi kadar “çantada keklik” değil.
- D) “Yağış” kavramı basitçe ifade edilecek olursa atmosferde ortaya çıkan ve yere düşen herhangi bir su partikülüdür. Bu partiküller, sıvı veya katı olabilir. Meteorolojik ifadeyle de yağış, kısaca “hidrometeor” olarak tanımlanır. Yağış tipleri, suyun alabileceği formlara göre farklılık gösterir.
- E) Osmanlı Devleti'nde her alanda farklı eğitim kurumları tesis edilmiştir. En önemlileri medreseler, sıbyan mektepleri ve Enderun'dur. Osmanlıda din temelli eğitim esastır. Eğitim kurumları da bu temel üzerine inşa edilmiştir. Devlete kalifiye kadro ve ulema yetiştiren kurumlar medreselerdir. Halkın çocuklarının aldığı eğitim kurumları sıbyan medreseleridir.

Metinlerin Sınıflandırılması

6. • Hikâye
• Roman
• Destan
• Mesnevi

Bu kavramların ortak özelliği aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Göstermeye bağlı metin olmaları
B) Okuyucuya bilgi vermeleri
C) Gerçeği olduğu gibi aktarmaları
D) Olağanüstü unsurlardan oluşmaları
E) Olaya dayalı metinler olmaları

7. **Bernardo** – Kral'a benzemiyor mu? İyi bak Horatio
Horatio – Hem de çok. Korkudan... şaşkınlıktan ne diyeceğimi bilemiyorum.

Bernardo – Bak, konuşalım istiyor.

Marcellus – Konuş onunla Horatio.

Horatio – Kimsin? Ne arıyorsun gecenin bu saatinde, burada? Şimdi toprak altında yatan Majeste Danimarka Kralı'nın sağlığında yaptığı gibi savaş kılığında

Ne dolaşıyorsun burada?

Tanrı adına, emrediyorum sana, konuş!

Marcellus – Kızdı.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Anlatmaya bağlı metin
B) Göstermeye bağlı metin
C) Coşku ve heyecana bağlı metin
D) Bilimsel metin
E) Kişisel hayatı konu alan metin

8. I. Masal, fabl, hikâye gibi türler anlatmaya bağlı metin türleridir.
II. Makale, deneme, sohbet, fıkra, coşku ve heyecana bağlı metin türleridir.
III. Metnin türü belirlenirken konusuna, yazılma amacına, dil ve anlatım özelliklerine bakılır.
IV. Anı, günlük, gezi yazısı ve mektup kişisel hayatı konu alan metinlerdendir.

Yukarıdaki yargıların "Doğru (D) / Yanlış (Y)" şeklinde değerlendirilmesi sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) D - Y - D - D
B) D - D - Y - Y
C) D - D - D - Y
D) D - Y - Y - D
E) Y - Y - D - D

9. **Aşağıdaki eşleştirmelerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Trajedi, komedi, dram → Göstermeye bağlı metinler
B) Makale, deneme, eleştiri, mülakat → Gazete çevresinde gelişen metinler
C) Destan, halk hikâyesi, fabl → Anlatmaya bağlı metinler
D) Tarihî, felsefî, bilimsel metinler → Öğretici metinler
E) Orta oyunu, Karagöz, Meddah → Coşku ve heyecanı dile getiren metinler

10. (I) Coşku ve heyecana bağlı anlatım; üzüntü, sevinç, heyecan, taşkınlık gibi temaların coşkulu bir şekilde ifade edilmesidir. (II) Coşku ve heyecana bağlı anlatım, daha çok şiirde kullanılmıştır. (III) Farklı sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimine "şiiir" denir. (IV) Şiirde gerçeklik, hiçbir kurguya ve sanata yer verilmeden, olduğu gibi aktarılır. (V) Şiirin yoğun ve özlü bir anlatımı vardır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

ÖSYM Soru Tipi

Javer tamamiyle bozguna uğramış bir adamın, bocalayan bir vicdanın azabını çekmekteydi. Artık daha fazla düşünerek çıldırmaktansa yapacağı iki ihtimal üzerinde durdu. Birincisi yeniden "Silahlı Adam" sokağındaki yedi numaralı apartman dairesinden Jan Valjan'ı yaka paça sürükleyerek karakola teslim etmek ya da?.. Javer artık ne yapacağını kararlaştırmıştı.

Bu parçada edebiyatın aşağıdakilerden hangisi ile ilişkisi ön plandadır?

- A) Sosyoloji
- B) Tarih
- C) Din
- D) Psikoloji
- E) Felsefe

Konu Özetli Çözüm

Bir güzel sanat dalı olan edebiyat; tarih, din, toplum, psikoloji/psikiyatri, felsefe ile de ilişki içindedir. Edebî eserler tarihî bir olayı ve bu olayın insanla üzerindeki etkilerini anlatabilir. Bu nedenle tarihle edebiyat arasında sıkı bir ilişki vardır, denebilir. Dinin toplumsal yapıyı biçimlendirmesi edebiyat üzerinde de etkili olmuş ve Türk edebiyatının ana dönemlere ayrılmasında belirleyici unsur olarak yer almıştır. Toplumla edebiyat arasında da sıkı bir ilişki vardır çünkü her toplumun duyuş, düşünüş biçimi, inançları edebiyatına yansır. Edebiyatla psikoloji ve psikiyatri arasındaki ilişki her ikisinin de konusunun insan olmasından kaynaklanır. Edebiyat, psikoloji ve psikiyatri bilimlerinin verilerinden yararlanarak karakterlerin ruh hâlini çözümler ve gerçekçi karakterler ortaya koyar.

Bu parçada da karakterin yaşadığı olay karşısındaki ikilemleri psikoloji biliminden yararlanılarak verilmeye çalışılmıştır.

Cevap: D

Edebiyatın Tarih, Din, Toplum, Psikoloji ve Felsefe ile İlişkisi

1. Yazar, toplumsal siparişler üzerine yaşar bir bakıma. Çünkü yalnız yaşayan yazar olamaz. O toplum için vardır. Sanatıyla gerçeği, bir iletişim ögesi olan dil ve onun kullanım olanaklarıyla okura ulaştırır. Ereği özgün bir iletiyi okura sunmaktır. Kurmaca örüntüsüne karşın gerçek sunulur onda. Ancak gözden kaçırılmaması gereken nokta her çağın kendi gerçeğinin oluşudur. Yazının işlevsel yönü, yaratıcılığı da zaten burada yatmaktadır. O süreçler zincirinde, pratik gereksinimlere paralel olarak yeniden şekillenir ve yeniden yaratır. Bu yaratı bağlamında bireyin ve toplumun, durum değiştirme lokomotifini yazın kaynaklıdır. Yazın/edebiyat sanatı tüm toplumların bireylerinin damarlarında hayat veren kan gibi dolaşabilseydi insanoğlu savaş ve saldırganlık olgusuna çok yabancı kalabilirdi.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başkalarının benlik olgusunu fark etme durumu bireyin edebiyatla ilişkisine bağlıdır.
- B) Yazın sanatı her birey tarafından yeterince içselleştirilebilseydi toplumlar saldırganlık duygusundan uzaklaşır.
- C) Toplumun bir parçası olan yazarın yarattığı edebiyat ürünleri bireyi ve sonrasında toplumu değiştirme gücüne sahiptir.
- D) Edebiyat ürünleri her dönemin kendi koşullarına göre yeniden şekillenir ve toplumu değiştirir.
- E) Yazar var olan gerçekliği değiştirerek okuyucuya ulaştırırken asıl ereği ona faydalı olabilmektir.

2. Osman başını kaldırmış bakıyor. Öfke sendelemekte, yalpalamaktadır; ne yapacağını, ne diyeceğini bir türlü bulamıyor. Ve Ede Balı'yı, yıldızların isimsiz aydınlığında, hiçbir günün, hiçbir vaktinde görmediği kadar görüyor: Ede Balı'yı görüyor ama gördüğü kimdir, hatta nedir, bilemiyor: O, sanki, babası Ertuğrul'dur. Yok ama babası değil, babasından ve babasının gazâ yoldaşlarından dinlediği, dedesi Süleyman Şah'tır; dedesinin babası Kaya Alp'tir ve birbirlerinin babası, Kızıl Buğa'dır, Bayındır'dur, Aykuluk'tur, Doğan'dır; kısacası Yâfes'den Nuh'a kadar bütün ceddidir, der Ede Balı. Bütün ceddî, bu, yıldızların aydınlattığındadır. Ve bütün yörede çık yoktur, bütün yöre ve Osman sadece bu sese kalmıştır.

Bu parçadan hareketle edebiyatın tarihle ilişkisi ile ilgili olarak,

- I. Her iki alanda da gerçeklik doğrudan aktarılır.
- II. Her ikisi de neseldir.
- III. Her ikisinin de konusu insandır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

3. Edebiyat, insan davranışları ve insanın iç dünyasını ele alması bakımından psikoloji ve psikiyatrye ihtiyaç duyar, bu ilişkilerinin temelidir. Bu ilişkinin ortaya çıkışı, edebî eserlerdeki psikolojik unsurların tespit edilmesi ve edebî eserlerin bu bilim dallarının verileriyle incelenmesi ilk defa Freud'la başlar. Daha sonra da Adler, Jung gibi psikoloji ve psikiyatrinin önde gelen isimleriyle Tolstoy gibi bazı edebiyatçıların yaptıkları çalışmalarla ileri sürdükleri düşüncelerle gelişmiştir. Psikologlar da insan davranışlarını açıklamak için edebî eserlerden yararlanabilir ve belli kuramlar oluşturabilir. Bu dallardan edebiyatın yararlanması demek psikolojik araştırma ve kuramları anlatma amacıyla olması demek değildir. Yazarın eserinde yaptığı ruh çözümlemeleri ile bir psikoloğun gerçek bir kişiye yönelik çözümlemelerin tamamen birbirinden farklı olduğu unutulmamalıdır.

Bu parçadan,

- I. Edebiyat ile psikoloji ve psikiyatri arasındaki ilişkinin temeli "insan"a dayanır.
- II. Bir yazarın eserinde yaptığı ruh çözümlemeleri ile bir psikoloğun gerçek hayatta yaptığı çözümlemeler benzerdir.
- III. Edebiyat, psikoloji ve psikiyatriden yararlanırken bunların kuramlarını anlatma amacı gütmaz.

yargılarının hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

4. Sartre'a göre yazarın angajmanı, toplumsal dünyayı değiştirmek arzusunun, insanın özgürlüğüne yaptığı çağrıdan ve kendi sorumluluğuna ortak edebilmek amacıyla okuyucuya kurduğu güven anlaşmasından ibarettir. Bu da Sartre'ın "Sanat, sanat içindir" anlayışından uzak bir tavır sergilediği anlamına gelir. Burada altı çizilmesi gereken husus, varoluşçu bir filozof olarak Sartre'ın angaje bir edebiyatı tercihinin temel sebebinin onun edebiyatı sadece bir propaganda aracı ya da felsefi teorisi açısından sadece bir anlatım imkânı olarak görmesi değil, bunların ötesinde edebiyatın/romanın bir anlatım biçimi olarak varoluş felsefesiyle köklü bir bağının olduğunu fark etmiş olmasıdır.

Bu parçadan hareketle Sartre ile ilgili olarak,

- I. Varoluşçu bir filozof olarak edebî eserlerin varoluşçulukla derin bir ilişkisinin olduğunu ayırmındadır.
- II. Eserlerinde dünyayı değiştirme arzusunu varoluşçulukla birlikte ele almıştır.
- III. Angaje bir edebiyatı tercih etmediği için varoluşçuluğun en başarılı sanatçılarından biridir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

5. Edebiyat; duyguları açığa çıkaran, ortaya koyan, onları irdeleyen, insan duygularını derinden betimleyen bir etkinlik olarak insan varoluşunu aydınlatabilecek önemli ipuçları vererek bir bakıma insanları birbirine daha yakından tanıtırma görevi üstlenir. Bu sebeple edebî ürünler bireylerin birbirlerinin varoluşuna tanıklık etme ve varoluşsal deneyimlerini paylaşabilme imkânı buldukları ürünlerdir. Sevgi, nefret, umut, umutsuzluk, aşk, ızdırap gibi insan varoluşunun farklı yönleri edebiyat yoluyla daha anlaşılır ve tanıdık hâle gelir. İnsan edebî eser yoluyla duygulanırken ya da düşünürken kendi kendisiyle ve insanla yüzleşerek varoluşa katılabilme ve diğerlerinin tecrübelerini paylaşabilme imkânı bulur.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan edebiyat aracılığıyla varoluşunun farklı yönlerini görür, diğer insanların deneyimlerini paylaşma fırsatı bulur.
- B) İnsan, varoluşunun farklı yönlerinin ifadesini sevgi, nefret, umut, umutsuzluk, aşk, ızdırap gibi temaları işleyen eserlerde arar.
- C) Edebiyat, duyguları açığa çıkarma işlevi ile insanların birbirlerini daha yakından tanımalarına fırsat verir.
- D) İnsanlar varoluşsal deneyimlerini paylaşabilme imkânı buldukları edebiyat eserlerini daha çok tercih ederler.
- E) Bireyler, kendi varoluşsal özelliklerine uygun kahramanların bulunduğu edebiyat eserlerini okumak amacındadırlar.
6. Herhangi bir felsefi eserden alınan zevk ile bir edebî eserden alınan zevk bir değildir. Şöyle ki bir felsefi eserde zevk, fikrin anlatımı için daha büyük bir kolaylık sağlarken bir edebî eserde fikir, zevke indirgenir. Felsefi-edebî diye adlandırılan Kafka, Camus, Sartre, Dostoyevski, Simone de Beauvoir gibi güçlü edip ve filozofların eserleri tezli romanlardır ama bunların hiçbirinde, felsefi boyut kaybolmamış; fikir, üsluba motif oluşturmamış yani felsefe, güzel sanatların bir dalı olan edebiyata indirgenmemiştir. Aksine bunların uyandırdıkları etki, daha çok fikrî platformda olmuş, eserlerin ağırlık merkezini, yazarların temsil ettikleri metafizik anlayış oluşturmuştur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Edebî eserden alınan zevk ile felsefi eserden alınan zevk aynı değildir.
- B) Felsefi-edebî olarak adlandırılan yazarlar tezli roman yazmış olsalar da felsefeden kopmamışlardır.
- C) Felsefi romanların etkisi daha çok düşünsel alanda olmuştur.
- D) Felsefe, edebiyata indirgenmemiş, onun hizmetine verilmemiştir.
- E) Felsefi eser soyut, edebî eser somut olduğu için felsefi romanlarda felsefi boyut varlığını korumuştur.

Edebiyatın Tarih, Din, Toplum, Psikoloji ve Felsefe ile İlişkisi

7. Zeynep, proje ödevi için hazırladığı sunumda aşağıdaki örnekleri vermiş ve sunumunu sonlandırmıştır.

"Fuzuli, Su Kasidesi adlı eserinde Peygamberimizi övmüş ve ona olan sevgisini çok güzel bir şekilde dile getirmiştir. Yine aynı şekilde Süleyman Çelebi, Mevlid (Vesiletü'n-Necât) adlı mesnevisinde Hz.Muhammed'i doğum gününde anmış ona olan sevgisini dile getirmiştir."

Buna göre Zeynep'in sunumunun konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Divan Edebiyatında Önemli Kasideler
- B) Edebiyatımızdaki Kaside ve Mesnevilerin Karşılaştırılması
- C) Edebiyatın Din ile İlişkisi
- D) Peygamberimizi Konu Alan Kasideler
- E) Su Kasidesi ve Mevlid Adlı Eserlerin Karşılaştırılması

8. Edebiyat tarihçisi ve teorisyeni Gustave Lanson, edebiyat tarihinin, edebiyat ve yaşam arasındaki bağlantısına da vurgu yapmıştır. 1789 ihtilalinin oluşumunda edebiyatın payını öne çıkaran yazar, yine edebiyat tarihinin toplum bilime ihtiyaç duyduğunun altını çizmiştir. Ludwig Wittgenstein ise "Estetik yargı anlatımları dediğimiz sözcükler, karmakarışık olsalar da bir dönemin kültürü diye adlandırdığımız şeyin üzerinde keskin bir rol oynarlar." ifadesiyle edebiyat ve yaşam arasındaki ilişkiye vurgu yapmıştır.

Bu parçada edebiyatın aşağıdakilerden hangisi ile ilişkisi üzerinde durulmuştur?

- A) Psikoloji B) Tarih C) Din
D) Sosyoloji E) Felsefe

9. İnsan üzerine yürütülen düşüncelerde edebiyat eserlerine hep gönderme yapılmış, insana özgü bazı temel duygu, durum ve davranışlar, neredeyse tüm dünyaya mal olmuş edebiyat karakterleriyle özdeşleşmiştir. Bu sebeptir ki aşk deyince hemen akla Shakespeare'in Romeo ve Juliet'i veya kıskançlık deyince Othello'su gelir; suç ve vicdani hesaplaşma deyince Dostoyevski'nin Raskolnikov'u, ölümüne hırs deyince Moby Dick'in Kaptan Ahab'ı, ihanet deyince Shakespeare'in Macbeth'i, yalnızlık ve yabancılaşma deyince Kafka'nın bir sabah uyandığında kendini bir böcek olarak bulan Gregor Samsa'sı ya da Camus'nün Mersault'su ve daha nice edebî karakter hemen hatırlanır.

Bu parçada edebiyatın aşağıdakilerden hangisi ile ilişkisi üzerinde durulmuştur?

- A) Felsefe B) Psikoloji C) Tarih
D) Toplum E) Din

Türk Edebiyatının Dönemleri

ÖSYM Soru Tipi

Toplumun yaşadığı coğrafi çevre, topluma ait her türlü değişiklik ve gelişme, edebiyatı direkt etkilemektedir. Savaşlar, göçler, din ve medeniyet değişiklikleri edebiyata farklı bir biçimde yansımış ve edebiyat tarihinde dönemler meydana gelmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında etkili olmamıştır?

- A) İslamiyet'in kabulü
- B) Yaşanan göçler
- C) Tanzimat'ın ilanı
- D) Cumhuriyet'in ilanı
- E) Aşk ve doğa kavramlarının öne çıkması

Konu Özetli Çözüm

Türk edebiyatında; çeşitli coğrafi bölgelere dağılarak ayrı topluluklar hâlinde ve ayrı devletler kurarak yaşama, kültürel farklılıklar, farklı lehçe ve şivelerin oluşumu, farklı medeniyetlerden etkilenme, dinî değişiklikler sebebiyle çeşitli dönemler ortaya çıkmıştır. Mesela, İslamiyet öncesi Türk edebiyatında coğrafi çevre fazla belirgin olmasa da mekânın Anadolu, Balkanlar ve Azerbaycan dışında bir yerlerde olduğu bilinmektedir. Bu dönemdeki göçebelik ve dinî yaşam, edebiyatı etkilemiştir. İslamiyet'in etkisindeki edebiyat; XI. yy.da başlamış, XIX. yy.ın ortalarına kadar devam etmiştir. Bu dönemde Türk toplumu ve edebiyatı, İslami anlayış çerçevesinde yeniden şekillenmiştir. Batı etkisindeki Türk edebiyatının temelleri ise 1839 yılında "Tanzimat"la beraber atılmıştır. Bu tarihten sonra Batı örnek alınmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile bu Batılılaşma tam gaz devam etmiştir. Bu açıklamalardan da yola çıkıldığında sorunun cevabı olarak E seçeneğindeki "Aşk ve doğa kavramlarının öne çıkması" ifadesinin Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında etkili olmadığı görülmektedir.

Cevap: E

1. Toplumun ait olduğu coğrafi çevre, toplum hayatında meydana gelen siyasal ve toplumsal gelişmeler, edebiyatı ilgilendiren öğelerdir. Göçler, din değişiklikleri, savaşlar ve medeniyet değişiklikleri edebiyata bir şekilde yansımaktadır. Bu öğeler, kimi zaman mevcut edebiyatın içeriğini ve özelliklerini de değiştirebilmektedir. Bunların etkisiyle de edebiyat, çeşitli dönemlere ayrılmaktadır. Türk edebiyatında da bu öğeler sebebiyle başlangıçtan şu ana kadar İslamiyet öncesi, İslamiyet etkisindeki ve Batı uygarlığı etkisindeki dönemler ortaya çıkmıştır.

Bu parçadan edebiyatın dönemlere ayrılmasındaki ölçütler ile ilgili olarak,

- I. toplumsal olayların da etkili olduğu,
- II. din değişikliklerinin en az etki eden öğe olduğu,
- III. coğrafi çevrenin de etkisini gösterdiği

ifadelerinden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

2. • 8 ve 11. yy. arasındaki dönemdir.
• *Orhun Abideleri* bu dönemde bulunmuştur.
• Göktürkçe ve Uygurca kullanılmıştır.
• Gök Tanrı, Manihaizm ve Budizmin etkileri görülmüştür.
• Nazım birimi dörtlük, ölçü ise hecedir.

Bazı özellikleri verilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İslamiyet Öncesi Yazılı Dönem
B) İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
C) Halk Edebiyatı Dönemi
D) Geçiş Dönemi Türk Edebiyatı
E) Göktürk Dönemi Türk Edebiyatı

3. **İslamiyet Dönemi Türk Edebiyatı ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisinde yanlışlık vardır?**

- A) İslam inancıyla beraber Müslüman Arap ve İran kültürünün etkileri görülmeye başlanmıştır.
B) Aruz ölçüsü kullanılmaya başlanmış, Arap ve İran edebiyatından girmiş nazım biçimleri ve türleri kendini göstermiştir.
C) Yazılı eserlerin sahipleri bellidir, anonim ürün çok azdır.
D) Halk ve divan edebiyatı olmak üzere iki koldan ilerlemiştir.
E) Genellikle sözlü eserler verilmiş, yazılı ürünler fazla ilgi çekmemiştir.

Türk Edebiyatının Dönemleri

4. **Edebiyat tarihinin içinde,**

- I. bütün edebî hareketler ve dönemleri,
- II. edebî eserler ve o eserleri oluşturan sanatçılar,
- III. eserlerin yazıldığı dönemin tarihi izleri,
- IV. varoluşsal problemlerin insan üzerindeki etkileri,
- V. sanatçının yaşadığı sosyal çevrenin sanatçı üzerindeki etkisi

konularından hangileri yoktur?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve III
D) III ve IV E) IV ve V

5. **Türk edebiyatının dönemleri ile ilgili aşağıdaki açıklamaların hangisinde yanlışlık yapılmıştır?**

- A) İslamiyet Öncesi Sözlü Edebiyat Dönemi'nde anonim özellikler görülmüş; aşk, doğa, ölüm konuları sıklıkla işlenmiştir.
B) İslamiyet Öncesi Yazılı Edebiyat Dönemi'nde Hakaniye Türkçesiyle pek çok başarılı eser verilmiştir.
C) İslamiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı Dönemi, halk ve divan edebiyatından oluşmaktadır.
D) Tanzimat Edebiyatı ile beraber Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı Dönemi başlamıştır.
E) İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Dönemi, sözlü ve yazılı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

6. **Geçiş Dönemi ile ilgili,**

- I. Eserler, Hakaniye Türkçesi ile yazılmıştır.
- II. *Kutadgu Billig*, bu dönemin en önemli eserlerinden biridir ve mesnevi biçiminde yazılmıştır.
- III. Dörtlük yanında beyit nazım birimi de kullanılmıştır.
- IV. *Atabetü'l Hakayık*, Yusuf Has Hacıp'in Tabgaç Buğra Han'a sunduğu mesnevidir.
- V. Didaktik tarzda yazılmış mesnevilerin ağırlıkta olduğu bir dönemdir.

yargılarından hangisi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Türk Edebiyatının Dönemleri

7. Batı etkisindeki Türk Edebiyatı Dönemi, 1800'lü yıllardan bu güne kadar sürmektedir. Amaç, metot bakımından Batılı, öz ve ruh bakımından millî bir edebiyat oluşturmak olmuştur. Bu edebî dönem; Türk toplumundaki esaslı değişmeleri, fikir ve yenilik hareketlerini yansıtmış ve dönemlere ayrılmıştır. Bu dönemlerden birincisi 1860'ta Tercüman-ı Ahvâl gazetesinin yayımlanmasıyla başlayan ve 1896'ya kadar süren Tanzimat Edebiyatı'dır. Bu ortamda yetişen Batıcı, yenilikçi şair ve yazarlar, sanatlarını toplum için kullanmışlardır. Servetifünun Dönemi ise Türk edebiyatında 1860'tan beri devam eden Doğu - Batı mücadelesinin kesin sonucunu belirleyen aşamadır. Türk edebiyatı, gerek anlayış gerek teknik bakımdan tamamıyla Batılı bir nitelik kazanmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra da Türk edebiyatı çağdaş anlayışlar doğrultusunda gelişmesini başarıyla sürdürmeye devam etmektedir.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Türk edebiyatında Batı etkisi ilk olarak Tanzimat Dönemi'nde görülmüştür.
B) Tanzimat Edebiyatı'nda Batı etkisindeki sanatçılar edebiyatı toplum için kullanmışlardır.
C) Millî bir edebiyatın oluşması için Batı edebiyatıyla iç içe olmak kesinlikle gerekmektedir.
D) Batı etkisindeki Türk edebiyatında toplumsal değişmelerin de etkisi görülmektedir.
E) Cumhuriyet'in ilanı, Batı edebiyat anlayışının Türk edebiyatındaki ilerleyişinde son dönemi oluşturmuştur.

8. Din; binlerce yıldır insanları etkisi altına alan, onların yaşamlarını etkileyen ve gerek ahlaki gerekse toplumsal düzenin kurallarını belirleyen çok önemli bir olgudur. Bir toplumu bu kadar derinden etkileyen bir olguya karşı edebiyatın kayıtsız kalması mümkün olmamıştır. Çünkü edebiyatın toplum yaşamını âdeta bir ayna gibi yansıtmaya özelliği vardır. Dinlerin toplum üzerindeki etkileri aynı ölçüde edebî eserlere de yansımıştır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde din daha etkili olmuştur?

- A) İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı
B) Tekke Edebiyatı
C) Fecriati Edebiyatı
D) Tanzimat Edebiyatı
E) Servetifünun Edebiyatı

9. Medrese eğitimi görmüş, Arapça ve Farsça bilen, eğitilmiş aydınların meydana getirdiği bir edebiyattır. Dil; Arapça ve Farsça sözcüklerin yoğun olarak kullanıldığı Osmanlı Türkçesidir. Kurmaca ve soyut edebiyattır. Sanatçıların ve hitap edilen zümrenin eğitilmiş kişiler olması bunda etkilidir. Sanatlı söyleyiş ön planda olduğu için konu değil, konunun nasıl anlatıldığı önemlidir. Şiir ağırlıklı bir edebiyat olduğu için duygular manzum adı verilen kalıplaşmış sözlerle anlatılmıştır.

Bu parçada sözü edilen Türk edebiyatı dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanzimat Edebiyatı
B) Servetifünun Edebiyatı
C) Geçiş Dönemi edebiyatı
D) Halk edebiyatı
E) Divan Edebiyatı

10. 1839 yılında bu edebiyatın tohumları serilmeye başlamıştır. Batılı tarzda ilk eserler bu dönemde verilmiştir. Hak, adalet, özgürlük, vatan kelimeleri bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır. Tiyatro, bu dönemde halkın anlayacağı bir dilde ve halkı aydınlatma aracı olarak kullanılmıştır. Şiirde bölüm güzelliğine karşı, konu bütünlüğü ve güzelliğine dikkat edilmiştir.

Bu parçada sözü edilen edebî dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Servetifünun Edebiyatı
B) Tanzimat Edebiyatı
C) Millî Edebiyat
D) Fecriati Edebiyatı
E) Cumhuriyet Edebiyatı

ÖSYM Soru Tipi

---- döneminin Göktürk Yazıtları'ndan sonraki yazılı ürünleri Uygur Türkçesi eserleridir. Uygur Türkleri Soğd yazısını kullanmışlardır. Bu dönemde verilen eserlerin tamamı Uygurların kabul ettiği Mani ve Buda dinleriyle ilgilidir. Bu eserlerin başta gelenleri *Altun Yaruk*, *Sekiz Yükmek* ve *İrk Bitig*'dir. Uygur metinlerinden sonra Karahanlı Türkçesiyle eserler yazılmıştır. Karahanlı Dönemi'nde gerek Türk dilinde gerekse Türk kültüründe önemli değişiklikler olmuştur. İslamiyet resmen kabul edilmiş ve Arap harfleri alınmıştır. XI. ve XII. yüzyıllara ait olan *Kutadgu Bilig*, *Divanü Lügati't-Türk* ve *Atabetü'l Hakayık* adlı eserler ilk İslami Türk eserleri olarak bilinmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eski Türkçe
- B) Batı Türkçesi
- C) Kuzey-Doğu Türkçesi
- D) Osmanlı Türkçesi
- E) İlk Türkçe

Konu Özetli Çözüm

Türk dilinin kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Türk dili, gelişme aşamalarına göre değişik dönemlerden geçmiştir. Türkçenin gelişimi İlk Türkçe, Ana Türkçe ile başlar. Sonra Göktürk, Uygur ve Karahanlı dönemlerini içine alan Eski Türkçe Dönemi gelir. Türkçe daha sonra Batı Türkçesi ve Kuzey-Doğu Türkçesi olarak ikiye ayrılır. Batı Türkçesi; Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, Çağdaş Dönem olarak günümüze dek gelmiştir. Kuzey-Doğu Türkçesi de Kuzey Türkçesi ve Doğu Türkçesi olarak ikiye ayrılır.

Soruda verilen açıklama örnek eserlere de (*Divanü Lügati't -Türk*, *Atabetü'l Hakayık*) dikkat edilirse Eski Türkçe Dönemi ile ilgilidir.

Cevap: A

Türkçenin Tarihî Gelişimi

1. Türkiye Türkçesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Batı Türkçesinin XV. yüzyılın sonları ve XX. yüzyılın başları arasındaki dönemdir.
- B) Bugün de içinde bulunduğumuz dönemdir.
- C) İstanbul Türkçesinin esas alındığı bir yazı dili vardır.
- D) Yeni Lisan Hareketi bu dönemin başlangıcı kabul edilir.
- E) Latin alfabesinin kabulü ve Türk Dil Kurumunun kuruluşu bu dönemin önemli olaylardır.

2. Aşağıdakilerden hangisi Kıpçak Türkçesi ile yazılmış eserlerden değildir?

- A) Hüsrev ü Şirin
- B) Kodeks Kumanikus
- C) Gülistan Tercümesi
- D) Şecere-i Türkî
- E) Mantıku't Tayr

3. Eski Türkçe,

- I. Göktürk,
- II. Karahanlı,
- III. Kıpçak,
- IV. Uygur,
- V. Osmanlı

dönemlerinden hangilerini içerir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve IV
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

4. Batı Türkçesinin dönemleri arasında,

- I. Osmanlı Türkçesi,
- II. Kuzey-Doğu Türkçesi,
- III. Eski Türkçe,
- IV. Türkiye Türkçesi,
- V. Eski Anadolu Türkçesi

kollarından hangileri yer almaz?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) III ve V

5. Batı Türkçesinin ---- XVI. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar devam eden koludur. Bu dönemde Türkçeye çok fazla Arapça ve Farsça sözcük girmiştir. Şikâyetnâme, Hüsni ü Aşk bu dönem Türkçesinin özelliklerini taşır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eski Anadolu Türkçesi
- B) Kuzey - Doğu Türkçesi
- C) Osmanlı Türkçesi
- D) Türkiye Türkçesi
- E) Batı Türkçesi

6. Aşağıdakilerden hangisi Eski Türkçe Dönemi eserlerinden değildir?

- A) Kutadgu Bilig
- B) Altun Yaruk
- C) Divân-ı Hikmet
- D) Orhun Abideleri
- E) Muhâkemetü'l Lügateyn

7. Bu yazı dili XII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIII. yüzyılın ilk yarısında oluşmaya başlamıştır. Metinleri, XIII. yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar aralıksız bir şekilde takip edilebilmektedir. Bu yazı dili, Türklüğün en büyük ve en verimli yazı dili durumundadır. Bu Türkçenin esasını Oğuzca teşkil eder. Onun için bu yazı diline Oğuz Türkçesi de denilebilir.

Bu parçada söz edilen Türkçenin dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkiye Türkçesi
- B) Osmanlı Türkçesi
- C) Orta Türkçe
- D) Eski Türkçe
- E) Batı Türkçesi

8. I. Batı Türkçesi
II. Eski Türkçe
III. Eski Anadolu Türkçesi
IV. Doğu Türkçesi
V. Kuzey-Doğu Türkçesi

Yukarıdakilerden hangisi Türkiye Türkçesinin içinde yer aldığı tarihî gelişim dönemlerindedir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

9. Anadolu'da Türk yazı dilinin oluşması XIII. yüzyıla rastlar ve Türkiye Türkçesinin tarihsel gelişiminde, XIII-XV. yüzyıllar arasını dolduran ilk dönem ---- veya Eski Türkiye Türkçesi olarak adlandırılır.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eski Anadolu Türkçesi
B) Doğu Türkçesi
C) Osmanlı Türkçesi
D) Türkiye Türkçesi
E) Batı Türkçesi

10. Bu dönemde Türkçeyi Arapça ve Farsça unsurlar, sayısız Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar sarmıştır. Bu yabancılaşmada o kadar ileri gidilmiştir ki bütün isim cinsinden kelimeler ve cümle içinde isim olarak kullanılan bütün kelime grupları Arapça ve Farsça kelimelere ve terkiplere boğulmuştur. Bu müthiş istiladan fiil kökleri de etkilenmiş, Türkçenin basit fiil kökleri yerine Arapça ve Farsça kelimelerle Türkçe yardımcı fiillerden yapılmış birleşik fiiller kullanılarak Türkçe, bugün de yaşamakta olan sayısız yabancı köklü birleşik fiil ile dolmuştur.

Bu parçada "bu dönem" olarak kastedilen Türkçenin tarihî dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eski Türkçe
B) Eski Anadolu Türkçesi
C) Osmanlı Türkçesi
D) Karahanlı Türkçesi
E) Kuzey Türkçesi

Türkçenin Tarihi Gelişimi

11. Batı Türkçesinin ayrıldığı dönemler,
- I. Doğu Türkçesi - Osmanlı Türkçesi - Eski Türkçe
 - II. Türkiye Türkçesi - Karahanlı Türkçesi - Uygur Türkçesi
 - III. Eski Anadolu Türkçesi - Eski Türkçe - Kuzey Türkçesi
 - IV. Eski Anadolu Türkçesi - Osmanlı Türkçesi - Türkiye Türkçesi
 - V. Eski Türkçe-Osmanlı Türkçesi-Türkiye Türkçesi
- sıralamalarından hangisinde doğru verilmiştir?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 12.

	Bilgi	Doğru	Yanlış
I.	<i>Kutadgu Bilig</i> Göktürk alfabesiyle oluşturulmuş ilk siyasetnamedir.	✓	
II.	Kuzey - Doğu Türkçesinin Çağdaş Dönemi içinde Kazak, Kırgız, Özbek, Uygur, Tatar Türkçeleri yer alır.	✓	
III.	<i>Risaletü'n Nushiyye</i> Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmıştır.		✓
IV.	Gülşehri'nin <i>Mantiku't Tayr</i> adlı eseri Osmanlı Türkçesi Dönemi'ne aittir.		✓
V.	Batı Türkçesinin tarihî gelişimi üç koldan ilerlemiştir.	✓	

Bu tablodaki numaralanmış bilgilerden hangisinin değerlendirilmesinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V